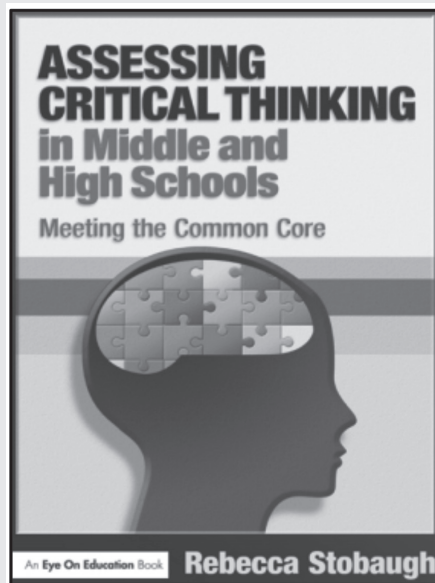

แนะนำหนังสือ Book Review

ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ

Stobaugh, R. (2013). *Assessing critical thinking in middle and high schools: Meeting the common core*. New York, NY: Routledge.
(208 pages; \$29.95)

Assessing critical thinking in middle and high schools: Meeting the common core เป็นหนังสือเล่มไม่หนานักมี ๔ บทสั้นๆ ที่แต่ละบทกล่าวถึงการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการประเมิน (assessment) ทักษะการคิดดังกล่าวในนักเรียนระดับมัธยมศึกษา Rebecca Stobaugh เขียนหนังสือเล่มนี้โดยผสมผสานความรู้จากเอกสารวิชาการเข้ากับการประสบการณ์ที่เคยเป็นครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ประสบการณ์ในฐานะผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณ Western Kentucky University ที่รับผิดชอบการสอนรายวิชาเกี่ยวกับการประเมินในชั้นเรียน รวมถึงประสบการณ์ในการเป็นที่ปรึกษาด้านการพัฒนาทักษะการคิด กลยุทธ์การสอน และการประเมินให้กับโรงเรียนในท้องถิ่นอีกหลายแห่ง เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้

จึงเต็มไปด้วยแนวทางและเครื่องมือประเมินที่นำไปปฏิบัติได้จริงมากกว่าหลักการเชิงทฤษฎีที่ซับซ้อนอย่างตำราการวัดและประเมินทั่วไป

หนังสือเล่มนี้เริ่มด้วยความหมายและความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในบทที่ ๑ “Importance of Critical Thinking” โดยเริ่มจากการยกตัวอย่างว่าการคิดแบบใดไม่ใช่วิธีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เช่น การใช้สัญชาตญาณ การจำ การตัดสินใจแบบด่วนสรุป หรือการพุ่งเป้าไปที่การหาคำตอบโดยไม่ทำความเข้าใจสถานการณ์ให้ถี่ถ้วน จากนั้นจึงนำเสนอนิยามที่พบในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนึ่งในนั้นคือนิยามจากกรอบแนวคิดของ Partnership for 21st Century Skills ซึ่งเกิดจากภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรทางการศึกษาในสหรัฐอเมริกา รวมกลุ่มกันเพื่อผลักดันให้รัฐปฏิรูปการจัดการศึกษาให้เยาวชนมีทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งรวมถึงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วย จากนั้นเป็นการอภิปรายถึงความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และปิดท้ายด้วยคุณลักษณะนักคิดอย่างมีวิจารณญาณโดดเด่น (characteristics of strong critical thinkers) สำหรับนักเรียนใช้ประเมินตนเอง หรือผู้สอนจะนำไปใช้ประกอบการประเมินในชั้นเรียนก็ได้เช่นกัน

บทที่ ๒ “Applying Bloom’s Taxonomy in Your Classroom” กล่าวถึงการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับอนุกรมวิธานทางสติปัญญาตามแนวคิดของ Bloom ที่ปรับปรุงใหม่ (the revised Bloom’s cognitive taxonomy) และการประยุกต์ใช้ในระดับชั้นเรียน มีรายการของคำตั้งต้นในการถาม (question starters) ตัวอย่างคำถามและภาระงานสำหรับการประเมินการคิดในระดับต่างๆ ตามอนุกรมวิธาน ทุกตัวอย่างมีบริบทของการเรียนการสอนในชั้นเรียน ประกอบการอธิบายว่าทำไมคำถามหรือภาระงานนี้จึงเป็นการประเมินการคิดระดับใด เป็นการลดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน (misconception) ที่เกิดจากการจำเฉพาะคำสำคัญหรือคำตั้งต้นในการถามตามอนุกรมวิธาน เช่น การเข้าใจว่า “จงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง A และ B” เป็นคำถามที่วัดการคิดวิเคราะห์เนื่องจากให้ผู้เรียนเปรียบเทียบตรงตามอนุกรมวิธาน แต่ลืมไปว่าการเปรียบเทียบดังกล่าวมีอยู่ในหนังสือเรียนและเคยอภิปรายในชั้นเรียนแล้ว คำถามดังกล่าวจึงวัดความจำเสียมากกว่า

สำหรับบทที่ ๓ “Misconceptions, Challenges, and a Solution” เป็นการรวบรวมความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดขั้นสูงอื่นๆ และการประเมินทักษะการคิดเหล่านั้นในชั้นเรียน ที่น่าสนใจ เช่น ความเข้าใจคลาดเคลื่อนที่ ๓: ภาระงานที่ยากเป็นภาระงานสำหรับการใช้ความคิดขั้นสูง (#3: Difficult tasks are high-level thinking tasks) ความเข้าใจคลาดเคลื่อนที่ ๗: การประเมินโดยใช้ข้อสอบแบบหลายตัวเลือกใช้เพียงการคิดขั้นต่ำแต่ภาระงานที่ต้องเขียนตอบต้องการการคิดขั้นสูง (#7: Multiple-choice

assessments demand low level thinking; Writing tasks require high-level thinking) ในบทนี้ผู้เขียนได้อภิปรายเกี่ยวกับความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนใน ๑๑ ประเด็นอย่างละเอียดพร้อมเสนอแนวปฏิบัติที่ถูกต้องไว้ให้ด้วย

เนื้อหาในบทที่ ๔ “Scenarios and Real-World Applications” เน้นไปที่สถานการณ์สำหรับคำถามและภาระงานที่จะใช้ในการประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบ่งออกเป็นสถานการณ์ที่เป็นการจำลองหรือบทบาทสมมุติ (scenarios) สถานการณ์ที่เป็นตัวอย่างเพียงบางส่วนจากชีวิตจริง (real-world examples) และสถานการณ์จริง (authentic situations) โดยบทนี้ได้กล่าวถึงความหมายและลักษณะของสถานการณ์แต่ละแบบ พร้อมทั้งขั้นตอนการออกแบบสถานการณ์และคำแนะนำในการเลือกใช้ให้เหมาะกับการประเมิน ท้ายบทเป็นตัวอย่างสถานการณ์รูปแบบต่างๆ สำหรับการประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณใน ๔ วิชา คือ สังคมศึกษา ภาษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

สำหรับบทที่ ๕ และ ๖ มีลักษณะคล้ายกับบทที่ ๔ คือกล่าวถึงสิ่งที่จะนำมาใช้ในสถานการณ์เพื่อการประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยบทที่ ๕ “Visual Materials” เน้นสถานการณ์ที่เป็นรูป ภาพ แผนที่ แผ่นพับ ตารางข้อมูลและกราฟต่างๆ ส่วนบทที่ ๖ “Quotations” เน้นสถานการณ์ที่เป็นข้อความทั้งแบบสั้นและยาว จากสื่อสิ่งพิมพ์และข่าวต่างๆ ในแต่ละบทจะกล่าวถึงความหมายและลักษณะของสิ่งที่จะนำมาใช้ในสถานการณ์แต่ละแบบ ขั้นตอนการออกแบบและการเลือกใช้ให้เหมาะกับการประเมิน โดยมีตัวอย่างของสื่อหลายรูปแบบที่นำมาใช้ประกอบสถานการณ์สำหรับการประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้ง ๔ วิชา ในตอนท้ายของแต่ละบท

บทที่ ๗ “Establishing a Culture of Thinking” กล่าวถึงการสร้างวัฒนธรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งที่เป็นการประเมินระหว่างเรียน (formative assessment) และการประเมินเพื่อสรุปผล (summative assessment) แนวคิดหลักที่น่าสนใจในบทนี้คือการผสมผสานการประเมินและการเรียนรู้เข้าด้วยกันหรือการเรียนรู้ผ่านการประเมิน มีวิธีการง่ายๆ หลายวิธีที่ผู้เขียนแนะนำให้ครูทดลองใช้ อาทิ การฝึกให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ที่ให้สารสนเทศมากกว่าคะแนนหรือการผ่าน/ตกในการประเมินแต่ละครั้ง การใช้คำถามกระตุ้นผู้เรียนให้คิด เช่น นักเรียนพอใจในผลงานชิ้นนี้ของนักเรียนหรือไม่ เพราะอะไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้งานแต่ละชิ้นสำเร็จ/ไม่สำเร็จคืออะไร จะวางแผนทำงานต่อไปอย่างไร วิธีการเหล่านี้เป็นทั้งการประเมินการคิดของนักเรียนและการพัฒนาวัฒนธรรมการคิดในชั้นเรียนในขณะเดียวกัน

ในภาพรวมหนังสือเล่มนี้เน้นนำเสนอวิธีการและตัวอย่างเครื่องมือประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้ไม่ยาก แม้ไม่ได้เน้นทฤษฎีด้านการวัดและการประเมินในชั้นเรียนแต่สอดแทรกอธิบายหลักการสำคัญๆ และความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการประเมินไว้เป็นระยะ นอกจากนี้ยังมีเว็บไซต์ www.routledge.com/9781596672338 สำหรับดาวน์โหลดเอกสาร เครื่องมือ และตัวอย่างต่างๆ ที่นำเสนอไว้ในแต่ละบทอีกด้วย อย่างไรก็ตาม หากผู้เขียนเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนน โดยเฉพาะเกณฑ์สำหรับข้อสอบเขียนตอบหรือภาระงานที่เป็นตัวอย่างในบทที่ ๔-๖ รวมถึงการขยายเนื้อหาในบทที่ ๘ “Conclusion” ที่มีอยู่เพียง ๓ หน้าให้เป็นบทสรุปที่หมวดประเด็นสำคัญๆ ในการประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรือฉายภาพแนวโน้มการประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณในอนาคตจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านและทำให้หนังสือเล่มนี้สมบูรณ์ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

ผู้เขียน

อาจารย์ ดร.ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐ อีเมล: maoh.cp@gmail.com